

”FINNS DU DÄR FÖR MIG”

– EN STUDIE OM ANKNYTNINGSTEORINS
TRYGGA BAS

Grundnivå
Pedagogiskt arbete

Linda Ahlgren
Malin Måneskiöld

2018-FÖRSK-G10

HÖGSKOLAN I BORÅS

Program: Förskolläraryrket

Svensk titel: "Finns du där för mig" – En studie om anknytningsteoris trygga bas

Engelsktitel: "There for me" – A study about attachment theory

Utgivningsår: 2018

Författare: Linda Ahlgren och Malin Måneskiöld

Handledare: Anna – Carin Bogren

Examinator: Marcus Agnafors

Nyckelord: Anknytning, anknytningsaktivering, trygg bas, säker hamn

---

Sammanfattning

Inledning

Studien tar grund i Bowlbys anknytningsteori som handlar om olika anknytningsbeteenden och barns anknytning till olika individer. Förskolan ska erbjuda en trygg punkt där barnen dagligen bör möta pedagoger som engagerar sig kring barnens känslor. Anknytning är ett viktigt ämne för alla som arbetar inom förskolan då grunden för en trygg anknytning leder till att barn utvecklas till trygga och kompetenta individer.

Syfte

Syftet med studien är att undersöka pedagogernas förhållningssätt vid bemötande av yngre barns anknytningsaktivering.

Metod

Metoden är ett i förväg uppgjort observationsschema som delades in i två delar, trygg och otrygg bas. Resultatet av observationerna sammanställdes i ett stapeldiagram.

Resultat

Resultatet visar att pedagogerna till stor del av bemötte barnen inom en trygg bas vid yngre barns anknytningsaktivering. Resultatet visade även att en större del än förväntat var inom den otrygga basen.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	1
1.2 Syfte	1
BAKGRUND	1
2.1 Anknytning.....	1
2.2 Trygg bas och säker hamn	2
2.3 Olika anknytningsmönster.....	3
Trygg anknytning	3
Otrygg undvikande anknytning	3
Ambivalent anknytning	4
Organiserad- och desorganiserad anknytning.....	4
2.4 Inre arbetsmodeller	4
2.5 Pedagogen som anknytningsperson	5
2.6 Teoretisk ram	6
METOD	7
3.1 Studiens valda metod	7
3.2 Urval.....	8
3.3 Genomförande	8
3.6 Forskningsetiska principer	9
ANALYS	9
RESULTAT	10
4.1 Trygg bas eller otrygg bas	10
4.2 Närvarande pedagog i leken	11
4.3 Bemöter barnets signaler	11
4.4 Fysisk kontakt.....	12
4.5 Otrygg undvikande anknytning.....	13
4.6 Ambivalent anknytning	14
4.7 Desorganiserad anknytning	15
DISKUSSION	16

5.1 Trygg bas	16
Bemöter barnets signaler	16
Närvarande pedagoger i leken	17
Fysisk kontakt	17
5.2 Otrygg bas	18
Otrygg undvikande anknytning	18
Ambivalent anknytning	19
Desorganiserad anknytning.....	20
METODDISKUSSION	21
DIDAKTISK REFLEKTION	21
REFERENSER	23
BILAGOR	24
Missivbrev (Bilaga 1)	24
Informationsbrev (Bilaga 2)	26
Observationsschema	27

INLEDNING

Förskolan ska erbjuda en trygg punkt för barnen där de dagligen bör möta pedagoger som engagerar sig kring deras känslor samt bidrar till en trygghetskänsla hos barnen. I *Läroplan för förskolan* (Lpfö 98, rev. 2016) står det framskrivet att pedagogerna ska ge barnen stöd i att utveckla tillit samt självförtroende, de ska se varje barns möjligheter och engagera sig i samspel med både det enskilda barnet samt barngruppen. Förskolan ska erbjuda barnen en trygg miljö som utmanar till lek och aktivitet. Skollagen (2010:800) belyser att förskolan ska utgå från barnets behov och ha en helhetssyn på barnet. Lärande, omsorg och utveckling ska bilda en helhet.

Cugmas (2007) och Commodari (2013) har båda forskat kring vikten av ett tryggt anknytningsmönster i relation till utbildning. Det visar på resultat att den trygga anknytningen leder till större inlärningsförmåga samt större social kompetens hos barnet. Men forskningen visar inte hur pedagogerna förhåller sig kring att skapa trygga anknytningsmönster med barnen i förskolan. Förskolan bör bjuda på en miljö som lockar barnen till ett utforskande samt lärande. För att barnen ska kunna utnyttja förskolemiljön samt skapa sig kompisrelationer behöver barnen ha en trygg grund till anknytning, inte bara enbart vårdnadshavare utan även pedagoger. Pedagogerna befinner sig dagligen i förskolemiljön och bör ha ett närvarande förhållningssätt till varje enskilt barn, under hela dagen, för att ge en trygg bas. För oss är detta ämne viktigt för alla som arbetar inom förskolan då en trygg anknytning är grunden för barns utvecklande till trygga, kompetenta individer.

1.2 Syfte

Syftet med studien är att undersöka pedagogers beteenden kring hur de bemöter barnen i 1-3 års ålder, vid deras anknytningsaktiviteter. Begreppet anknytningsaktivering, som är ett genomsyrande begrepp i denna studie, menas med att när barnet känner fara blir barnet i behov av en anknytningsperson. Anknytningen aktiveras då hos barnet och barnet signalerar via läten, kroppsrörelser eller söker ögonkontakt med den vuxne. Så beroende på hur pedagogerna bemöter barnen när barnen känner rädsla, är ledset eller uttrycker hjälp, bidrar det till om pedagogen blir en trygg - eller otrygg bas. Nedanföljertvåfrågeställningar:

- Är det vanligast att pedagogerna bemöter barnen inom en trygg bas eller en otrygg bas?
- På vilka förekommande sätt bemöter pedagogen barnen inom den trygga kontra otrygga basen?

Den trygga basen handlar i följande studie om när pedagogen bemöter barnet i dess känsla, stödjer barnet att finna lugn samt vägleder barnet i det som gjorde att behovet av anknytning blev nödvändig. Den otrygga basen innefattar, i följande studie, bland annat begrepp att pedagogerna inte märker barnet vid dess anknytningsaktivering, skuldbelägger barnet utan att vägleda de tillbaka från skuld-känslor eller höjer rösten.

BAKGRUND

2.1 Anknytning

Anknytning är ett emotionellt band mellan barnet och dess vårdnadshavare och är den centrala aspekten av relationen för barnet. Alla barn formar någon slags anknytning till dess vårdnadshavare, men den anknytningen kan ha olika kvalité. Den trygga anknytningen hör

ihop med känslomässiga relationer. Det menas att den är varaktig, de rör relationer till en särskild person som inte är utbytbar, har stor betydelse känslomässigt, personerna söker varandras närhet samt de upplever obehag vid ofrivillig separation från varandra. Barn använder sig av sin anknytningsperson som en trygg bas, en trygghet som gör att barnet känner sig säker, för att kunna utforska miljön. Att barnet får en trygg bas hos anknytningspersonen leder till ett tryggt anknytningsmönster hos barnet som i sin tur leder till en starkare kognitiv samt socioemotionell förmåga, än barn med otryggt anknytningsmönster. Ett tryggt anknytningsmönster mellan barnet och dess vårdnadshavare leder även till att barnet lättare ska kunna använda förskolläraren som en trygg bas. Men är barnets vårdnadshavare frånvarande och inte uppmärksam på barnets signaler, som i följande studie redogör för om barnet uttrycker fara, om det är ledset eller behöver hjälp, hämmar det barnets att skapa trygga och positiva relationer till andra vuxna (Commodari 2010; Broberg, Hagström & Broberg 2012; Cugmas 2007).

2.2 Trygg bas och säker hamn

Mary Ainsworths begrepp trygg bas är en del av Bowlbys anknytningsteori. När barnet får växa upp med en vuxen som är närvarande i det barnet gör samt visar för barnet att dess känslor och uttryck är viktiga leder det till att barnet känner en anknytning till den vuxne. Det blir då ett tryggt anknytningsmönster mellan barnet och den vuxne så barnet vågar lämna den vuxne och utforska samt upptäcka omvärlden. Det är barnets anknytningsperson som normalt sett fungerar som den trygga basen. Vanligtvis är det föräldern under barnets första levnadsår. Utifrån att skapa en trygg bas mellan barnet och vårdnadshavaren vågar barnet utforska omvärlden. Anknytningspersonen bör då även vara en säker hamn som barnet kan återvända till när barnet upplever fara. Begreppen trygg bas och säker hamn är centrala inom Bowlbys anknytningsteori. Den säkra hamnen står för att den vuxne ska finnas tillgänglig för barnet som ett stöd när barnet själv upplever fara eller hot för att kunna bli lugnad av den vuxne, både fysiskt samt känslomässigt. På så sätt kan barnet återvända till den vuxne för att få skydd, tröst samt hjälp med organisering av sina känslor, barnet ska känna sig välkommet tillbaka. Med en vuxen som agerar säker hamn för barnet leder det till att barnet utvecklar känslomässig stabilitet samt vågar utnyttja sina möjligheter. När barnet sedan fått närheten samt trygghetskänslan de behöver, kan barnet lämna den trygga basen då barnet vet att den säkra hamnen alltid finns där. Den vuxne ska däremot inte ingripa aktivt, om det inte är nödvändigt, då det hämmar till ett tryggt anknytningsmönster (Broberg m.fl 2006; Bowlby 2010; Broberg, Hagström & Broberg 2012).

Genom den trygga basen och en säker hamn präglas barnets relation till den vuxne av en trygghet. Utan tryggheten stoppas barnets undersökande av omvärlden, samt barnet hindras i att hitta en självkänsla och tillit till sin egen förmåga. Vid brist på en säker hamn kan barnet undersöka omvärlden negativt för att barnet inte vet om det finns en vuxen som kan agera säker hamn om någon fara uppkommer, barnet betar sig som om hamnen inte behövs. En ytterligare följd vid brist på ett tryggt anknytningsmönster kan vara att barnet klamrar sig fast vid den vuxne, barnet vågar aldrig lämna hamnen. Brister anknytningen mellan barnet och vårdnadshavaren kan det ge negativa följder för senare anknytningsmönster till andra vuxna. Om barnet inte kan använda sin vårdnadshavare som en trygg bas och säker hamn tvingas barnet utveckla andra strategier för att kunna få ett så bra skydd som möjligt av föräldern vid anknytningsaktivering, som i studien står för när barnet är i behov av den säkra hamnen. Beroende på hur relationen till barnets anknytningsperson utvecklas formar barnet olika mönster av anknytning (Broberg, Hagström & Broberg, 2012; Broberg m.fl. 2006).

2.3 Olika anknytningsmönster

Barn har ett stort behov av en trygg bas och säker hamn och barnets anknytningsmönster bygger på barnets samt vårdnadshavarens gemensamma interaktionshistoria här är det viktigt att vårdnadshavaren sätter grunden för en trygg bas och säker hamn. Det är vid den trygga basen och säkra hamnen som barnets specifika anknytningsmönster till vårdnadshavaren visar sig tydligast. Vet barnet om att de kan lita på vårdnadshavarens lyhördhet, samt förutsägbarhet som reaktion på barnets signaler, utvecklas även en tilltro hos barnet till sin egen förmåga att samspela med andra. Barn med en otrygg anknytning känner inte av att vårdnadshavaren funnits där på ett pålitligt och ett tryggt sätt när anknytningsaktiveringen sätts på. Det kan visa sig om vårdnadshavaren inte är lyhörd på barnets signaler, skäller på barnet eller skuldbelägger barnet och inte vägleder barnet ifrån sin skuldkänsla, vilket leder till att pålitligheten hos vårdnadshavaren brister för barnet. Den otrygga anknytningen stör balansen mellan trygghetssökandet och utforskandet för barnet. Barnet kan även uppvisa stor aggressivitet utåt. Annan forskning visar på att om barnets anknytningsmönster är otryggt hemifrån kan pedagogens roll vara viktigt som ett komplement till barnet, barnets och pedagogens anknytningsmönster kan då bli en trygghet för barnet (Broberg m.fl. 2006; Cugmas 2007).

Med stöd av den ovan nämnda forskningen kan pedagoger i förskolan ses som barnets närmsta anknytningsperson. För att barnet ska kunna utforska förskolans miljö samt skapa sig en tilltro till sig själv och utveckla kompisrelationer, behövs pedagoger som agerar en trygg bas och säker hamn under barnets tid i förskolan. Nedan följer en beskrivning på anknytningsmönstrets olika delar. De delas in utefter *trygg* kontra *otrygg* anknytning samt *organiserad* kontra *desorganiserad* anknytning.

Trygg anknytning

En trygg anknytning är när barnet får den trygghet och beskydd när anknytningsaktiveringen sätts på. Anknytningssystemet slås av när barnet upplever trygghet, vilket leder till möjlighet att utforska omvärlden. Ett tryggt anknutet barn har en förvissning om att de alltid kan återvända till sin anknytningsperson som är den trygga basen och säkra hamnen om behovet finns. Barnet behöver få tillräckligt mycket erfarenhet vid föräldrarnas bemötande av barnets signaler genom att föräldern hör, förstår och vill hjälpa om barnet ska kunna använda föräldern som trygg bas. Forskningar visar att barn får en tryggare anknytning om det vuxna bortser från sina egna behov och istället lyssnar på barnets signaler på ett positivt samt konstant sätt (Broberg, Hagström & Broberg 2012; Cortazar & Herreros 2010).

Otrygg undvikande anknytning

När barnet inte visar något behov att använda vårdnadshavaren som en trygg bas utmärks det, från anknytningsteorin, som en otrygg undvikande anknytning. Det kan handla om att vårdnadshavaren inte har lyssnat på barnet eller inte märker barnets rädsla. Det kan också handla om att vårdnadshavaren är känslomässigt otillgänglig och nästan mer likgiltig i barnets behov och sinnesstämning. Vårdnadshavaren kan också öppet ha avvisat barnet så det känt sig skrämt eller ledsen. Barn med otrygg undvikande anknytning lär sig snart att det inte ska visa några behov till tröst och omsorg, om inget katastrofalt hänt, för att uppnå optimal närhet till vårdnadshavaren. Bowlby redogör för att om barnet förväntar sig att bli bortstött av den vuxna slutar barnet söka efter trygghet hos den specifika vuxna (Bowlby 2010; Broberg, Hagström & Broberg 2012; Cortazar & Herreros 2010).

Ambivalent anknytning

Den ambivalenta anknytningen handlar om att barnet får en osäkerhet om den vuxna kommer vara hjälpsam, tillgänglig eller deltagande. Liknande kan vara att den ambivalenta anknytningen sker när vårdnadshavarens samspel med barnet är mer oförutsägbart lyhört vilket leder till en ovisshet hos barnet för om och hur vårdnadshavaren kommer svara på barnets signaler. Vårdnadshavaren blir inte uppmärksam på barnets rädslor, de lyssnar inte efter barnets signaler samt kan själv "bestämma" när barnet ska vara rädd för något och lyfter bort barnet, då vårdnadshavaren själv anser detta vara en fara. Forskningar visar på att ambivalent anknytta barn riskerar att bli mer passiva då de skaffar sig mindre förtroende för sin egen förmåga. Barnets anknytningsbehov kan även eskalera, barnet blir ofta gnälligt och ängsligt samt bevakar varje steg föräldern tar. Hos barn med ambivalent anknytning är alltid anknytningssystemet aktiverat vilket kan leda till frustration hos barnet (Bowlby 2010; Broberg, Hagström & Broberg 2012; Cortazar & Herreros 2010).

Organiserad- och desorganiserad anknytning

De ovanstående anknytningsmönstren är gemensamt organiserade. Vilket menas det konsekventa samspelen mellan barn och vårdnadshavare har lett till att barnet fått konstruera en egen fungerande inre arbetsmodell av sig själv tillsammans med denne för att på så sätt utveckla en strategi för ökad chans att få anknytnings behovet tillgodosett. Men efter undersökningar har flera barn inte kunnat platsa i någon av ovanstående anknytningsmönster, därav bildades begreppet desorganiserad anknytning (Broberg m.fl. 2006).

Desorganiserad anknytning grundar sig i barnets misslyckande med att organisera sin anknytning till vårdnadshavaren, det uppstår ett samspel som inte fungerar mellan båda parter. Detta på grund av vårdnadshavarens beteende som skrämte barnet genom att vårdnadshavaren t.ex. höjt rösten samt skuldbelägger barnet utan att vägleda barnet bort från skamkänslan. När barnet då söker kontakt med vårdnadshavaren slås anknytningsaktiveringen på ännu starkare då barnet blir ännu mer rädd för att komma nära vårdnadshavaren. Det kan också vara att barnet struntar i att vända sig till den vuxne vars bemötande gett barnet rädsla istället för tröst. Den vuxnas beteende leder då till att barnet får svårt att etablera ett anknytningsmönster. Forskning visar att en tidigt desorganiserad anknytning ger utslag senare i livet genom att barnet kan få svårigheter i sina kamratrelationer och beteendeproblem av olika slag. Barn med desorganiserat anknytningsmönster kan då frysa till i den utförda händelsen, verka omtumlad, börja aktiviteter men hejda sig oförklarligt samt fastnar i stereotyp beteende (Bowlby 2010; Broberg, Hagström & Broberg 2012; Cortazar & Herreros 2010).

2.4 Inre arbetsmodeller

De inre arbetsmodellerna är nödvändiga för tolkningsprocesser av erfarenheter, lärande från det förflutna samt vägleder och påverkar framtida upplevelser. Det grundar sig från barnets erfarenheter kring om det får någon trygghet och närhet eller inte. De inre arbetsmodellerna är också erfarenheter av samspel med vårdnadshavaren i anknytnings relevanta situationer, när barnet är i behov av en trygg bas och säker hamn. Beroende på anknytningspersonens reaktion vid barnets anknytningsaktivering (t.ex. när barnet blir skrämt, lämnas ensamt eller blir ledsen) sätts basen för hur barnets inre arbetsmodeller formas samt hur barnet formar modellen av självet och andra. En central aspekt av självet handlar om hur barnet upplever sig själv samt dess vardagliga beteenden i anknytningspersonens ögon. När anknytningspersonen är pålitligt tillgänglig vid barnets anknytningsaktivering får barnet med sig en tillförsikt om att anknytningspersonen kan hjälpa barnet att hantera faran. Det här leder till att barnet blir mer avslappnat, flexibelt samt mer kompetent i utforskandet av miljön. Men om anknytningspersonen visar fara för barnet innan barnet själv har upplevt fara hindras barnets

utveckling av självet då de hela tiden upplever fara omkring sig och söker sig konstant till sin anknytningsperson. En annan brist hos anknytningspersonen är att anknytningspersonens reaktioner ständigt är negativa genom t.ex. att den vuxne höjer rösten, skuldbelägger barnet eller inte lyssnar på barnets signaler, kan barnet med hjälp av sina inre arbetsmodeller förutsäga vad som kommer att hända om barnet gör på det ena eller på det andra sättet. Om barnet ständigt råkar ut för negativa upplevelser från sin anknytningsperson kan de inre arbetsmodellerna användas som en sköld för barnet. Barnet "luras" då till att den negativa responsen från den vuxne inte har hänt. Då behåller barnet en positiv arbetsmodell av den vuxne. Men vidare forskning redogör för att på längre sikt blir det här skyddet negativt för barnet då den inre modellen inte längre avbildar verkligheten. Vilket leder till att den inre arbetsmodellen inte blir ett stöd för barnet vid orientering i det sociala. Det kan ge negativa följder i livet då barnets arbetsmodeller finns kvar under hela uppväxten och barnet förväntar sig då samma bemötande av andra människor som av dessa vuxna som i barnets tidiga ålder bidrog till en otrygg anknytning (Bowlby 2010; Broberg m.fl. 2006; Broberg, Hagström & Broberg 2012; Cortazar & Herreros 2010).

Som forskning visar krävs det en närvarande, lyhörd och trygg vuxen i närheten av barnet för att barnet ska kunna skapa sig en god självkänsla, våga uttrycka sig, utforska omvärlden samt skapa sociala relationer. I Lpfö (98, rev. 2016) nämns det att pedagoger ska arbeta för att alla barn ska kunna få erfara den tillfredsställelse det ger att göra framsteg, övervinna svårigheter samt att varje barn ska få uppleva sig vara en tillgång i gruppen. Detta utdrag kan kopplas ihop med aktuell forskning som menar att det krävs tålmodiga pedagoger för att hjälpa otrygga barn att utveckla nya arbetsmodeller som blir bättre passande till orientering i det sociala livet. Men det finns ytterligare forskning som visar att pedagogerna bemöter barnen på liknande sätt som barnen redan är vana vid. Det blir istället en ond cirkel där barnets negativa förväntningar på hur vuxna reagerar förstärks. Vidare menar forskning att de erfarenheter barnet får av hur lättillgänglig pedagogerna är vid barnets anknytningsaktivering, farosignaler eller vid hjälp och tröst, blir avgörande för hur modeller av andra utvecklas. Genom att barnet får en förvisning om att "händer det något så får jag hjälp" leder det till att barnet blir mer flexibelt, kompetent samt avslappnat. Det i sin tur leder till att barnet i lugn och ro vågar utforska omvärlden (Broberg, Hagström & Broberg, 2012)

2.5 Pedagogerna som anknytningsperson

En anknytningsperson är den som lyssnar på barnets signaler, som ger tröst, omsorg och skydd vilket barnet behöver för en kännedom av trygghet. Anknytningsteorin nämner föräldrarna som barnets primära anknytningsperson men när föräldrarna inte är nära, såsom i förskolan, fungerar pedagoger, eller andra närvarande vuxna, som barnets anknytningsperson.

Det är barnets totala utveckling som påverkas vid brist i kontakten mellan barn och dess primära anknytningsperson. Många av de basala färdigheter som har en betydelse för barnets utveckling, grundar sig i en bra kontakt med barnets vårdnadshavare, den primära anknytningspersonen. När kontakten brister blir även barnets kontakt- och samtalsutveckling bristande. Forskning har gjorts där resultatet visar att förskolan blir en betydelsefull verksamhet med ett kompletterande stöd där omsorgsbrister uppmärksammas, samt där långvariga och förebyggande insatser tillämpas. Då barnets relation till pedagogerna blir likvärdig den relation barnet har till sin vårdnadshavare, speciellt för de yngre barnen, blir pedagogens förmåga att förmedla både fysisk samt känslomässig omsorg viktig. En förskola som brister inom omsorgen till barnen kan därmed försvåra utvecklingen för vissa barn. Vidare redogör forskningen för att barnet använde sig av pedagogerna som den trygga basen i stunder vid anknytningsaktivering, likt vad anknytningsforskningen beskriver. Barnets

känslor reglerades genom att pedagogen använde sig av fysisk närhet, ögonkontakt samt av rösten. Det såg olika ut för hur tilliten till pedagogen växte fram men generellt så växte tilliten fram långsamt och var beroende av en tillgänglighet och sensitivitet från pedagogens sida. Ytterligare forskning belyser att barn kan ha fler än en anknytningsperson samt att barn kan ha lika lätt för att skapa anknytningsmönster till en vårdnadshavare som till någon utanför familjen. Anknytningsmönstret till någon utanför familjen kan vara lika starkt som till någon inom familjen. Tidigare forskningar visar resultat på att om förskollärare skapar trygga anknytningsmönster med barnen bidrar det till att barnen utvecklar högre färdigheter i både lyssnandet samt läsandet, vilket senare bidrar till högre färdigheter inom skolåldern. Barn som har en trygg relation till sin lärare blir ofta mer självsäkra inom den relaterade miljön och kommer då även ha lättare för att lära sig saker inom den miljön. Den tidiga anknytningen hänger ihop med barnens fortsatta utveckling inom andra avseenden (Hagström 2010; Commodaris 2013; Broberg, Hagström & Broberg 2012)

Forskare har kommit fram till fyra olika typer av anknytningsmönster som barn kan ha till sina lärare. Dessa går parallellt med anknytningsmönstret till föräldrarna. Det förstnämnda är *trygga* vilket grundar sig på barn som söker sig till läraren om de har skadat sig eller är ledsna. De involverar läraren i aktiviteter samt frågar om hjälp om hjälp behövs. Nästa typ är *nästan trygga* som utgår från barn som har ett visst undvikande beteende. De litar inte helt på läraren men anser inte att läraren är något problem inom deras relation. Dessa barn accepterar även miljöerna och finner sig i dem. Det tredje är *undvikande* och sammanfattar de barn som är mer intresserade av miljöns material än av läraren eller de andra barnen. Är barnet skadat eller ledsen uppsöker inte barnet tröst hos läraren samt flyttar sig bort om läraren försöker trösta. Det sistnämnda är *motvilliga* som innefattar barn som irriterar sig på sin lärare utan någon anledning. Barnet är krävande samt otåligt i sin relation till läraren. Pedagogerna på förskolan bör vara där för att stötta barnen i både leken samt i relationer med andra. Pedagogerna bör visa en lyhördhet för både barnens känslor, tankar samt uttryck (Commodari 2013)

Forskning berör begreppet självständighet hos barnet. Med det menas att det idag finns betoning på att små barn är kompetenta och självständiga, att vuxna då inte ska "curla" barnen, det kan hämma barnets utveckling. Det påverkar pedagogens möjlighet att förhålla sig till en trygg bas, vara lyhörd för barnets signaler om närhet samt hjälpa barnet komma igång i förskolemiljön. Forskarna vänder sig här till Bowlby som menar att vuxna behöver kunna skilja på barns primära behov av trygghet från vuxnas ibland överdrivna sätt till omsorg. Med det menas att barn utvecklas till mer självständiga individer samt trivs och fungerar därmed bättre i förskolemiljön om de får ett känslomässigt och fysiskt stöd av vuxna, när barnen signalerar att stödet behövs (Broberg, Hagström & Broberg 2012)

2.6 Teoretisk ram

Studien grundar sig på Bowlbys anknytningsteori som utvecklades under 1900 talet. Vi har valt att inte hitta en modifierad uppdatering på teorin om anknytning då ett centralt begrepp som trygg bas och säker hamn existerar inom Bowlbys anknytningsteori. Mary Ainsworth är den som utefter sin utbildning skapade begreppet trygg bas, Bowlby har sedan utvecklat det och gett begreppen en central plats inom anknytningsteorin. Redan i början på 1900 talet fanns det forskning om att barnen behöver ha en trygg bas samt en säker hamn hos sin anknytningsperson, att den forskningen har existerat så länge och ännu grundar sig i ny forskning, anser vi gör begreppen, samt Bowlbys anknytningsteori, aktuella i vår studie. Bowlby (2010) nämner själv i sin forskning att ge barnen en trygg bas handlar om att finnas till hands för barnet och ingripa när det behövs. Ju äldre barnen blir vågar de sig allt längre

bort från basen, de litar på att basen är trygg och tar den mer för given. Barn har ett medfött behov av att söka kontakt och närhet, därav kan inte barn låta bli att försöka knyta an till en vuxen person. Anknytning handlar inte om hur mycket man tycker om någon eller vem barnen helst vill leka med utan hur man utvecklar och bevarar användningen av vissa personen som utgångspunkt till trygghet och beskydd när fara hotar. En viktig definition av anknytning är "skydda barnet mot inifrån eller utifrån kommande faror som hotar barnets överlevnad". Något Bowlby lägger mycket tonvikt på är barnets aktiva roll i samspel med andra och ömsesidigheten i anknytningen. Barn skaffar inre arbetsmodeller när hen kan utveckla sina relationer om andra människor och sina föreställningar om sig själv. Så teorin förankrar sig i studiens syfte genom att undersöka hur pedagoger bemöter barnen i åldern 1-3 år vid deras anknytningsaktivering. Den trygga basen och säkra hamnen är en centralpunkt för anknytningsteorin som visar vilka grunder som krävs för att barnet ska få ett bra anknytningsmönster till sin anknytningsperson.

METOD

3.1 Studiens valda metod

Metoden som är vald för att kunna samla in data är observationer utefter ett i förväg uppgjort observationsschema. Före observationerna har vi skapat ett i förväg uppgjort observationsschema som delas in i två delar, *trygg bas* och *otrygg bas*. Dessa delar har sedan underkategorier som gör att vi lättare kan följa hur pedagogerna bemöter barnen. Inom den otrygga basen har vi valt begreppen "märker inte barnet, skuldbelägger barnet, lyfter bort barnet, lyssnar inte, höjer rösten, avleder barnet samt annat beteende". Dessa begrepp grundar sig från studiens valda teori som visar att om den vuxne bemöter barnet negativt kan det leda till att barnets anknytningsmönster till den vuxne blir undvikande, ambivalent eller desorganiserat. Det kan även leda till att barnet skapar egna positiva inre arbetsmodeller som inte stämmer överens med verkligheten. Begreppen som vi valde till den trygga basen är "ögonkontakt, går mot barnet, ner på barnets nivå, sträcker ut armarna, håller barnet nära, lyssnar på barnet, vägleder barnet samt annan närhet". Dessa begrepp grundar sin i den trygga basen genom att när barnet blir bemött med någon av dessa signaler känner sig barnet tryggt och sedd. Begreppen är en motsats till den otrygga basen. Denna metod blir kvalitativ då observationerna utgår från tolkningsfråga, vi själva avgör vilken händelse som hör ihop med vilket begrepp i vårt observationsschema. Bryman (2011) redogör för att kvalitativa studier grundas i en forskningsstrategi som är tolkande, induktiv samt konstruktionistisk.

För att sammanställa data från observationerna användes stapeldiagram. På så sätt kunde vi få ett mätbart resultat som lättare ger oss svar på om det är vanligast att pedagogerna bemöter barnen inom en trygg bas eller otrygg bas? samt på vilka förekommande sätt bemöter pedagogerna inom den trygga kontra otrygga basen? För att kunna få en exakt mätbar data utifrån det vi såg har antalet streck vid varje begrepp räknats. Dessa streck av speglar sedan det stapeldiagrammet i analysen (figur 1). Den här delen av metoden blir kvantitativ då den mätbara enheten redovisas i någon form av statistik, vårt val blir diagram. Det är sedan den numeriska informationen som ställt i relation till en teori, Bowlbys anknytningsteori. Med stöd från Arnqvist (2014) så sammanställdes data från observationerna kvantitativt för att synliggöra en avgränsad och begriplig verklighet, en förståelse om ett visst område skapas. Thurén (2007) menar att fakta vid en kvantitativ metod behandlas statistiskt så att generella slutsatser kan dras utav den. Den insamlade data kan då utgå ifrån ett exakt resultat.

3.2 Urval

Undersökningen har haft sin grund på tre olika förskolor i två kommuner samt fyra olika avdelningar. Sammanlagt ingår 13 pedagoger i undersökningen, de arbetar på småbarnsavdelningar med barn 1-3 år. Begreppet pedagoger står i den här studien för utbildade förskollärare, utbildade barnskötare eller vikarier med längre anställning på den valda förskolan. De som har observerats är i olika åldrar och har olika lång arbetslivserfarenhet inom förskolan. Vi valde att inte låta observationerna bli specificerade inom en viss ram, då de trygga anknytningsmönstret skapas i relation till de vuxna som barnen har kontakt med under sina dagar. Vi ansåg att det var viktigt att få en helhets bild på barnets vardag, hur pedagogerna som dagligen är med barnet bemöter barnet vid dess anknytningsaktivering. Vi valde även att observera de pedagoger som vi känner till, vi har antingen arbetat eller haft verksamhetsförlagd utbildning ihop med dessa pedagoger. Det bidrog även till att vissa av barnen kände till oss. Detta val grundar sig i en tanke om att skapa trygghet kring oss så pedagogerna och barnen inte behövde känna det obekvämt inför att en ny person befann sig hos dem.

3.3 Genomförande

Efter ett i förväg uppgjort observationsschema utarbetades och ett urval gjordes delades missivbrev (bilaga 1) samt informationsbrev (bilaga 2) ut till respektive chef på varje förskola. Sammanlagt innefattade det tre olika chefer på tre olika förskolor. Efter att cheferna godkänt undersökningen kontaktades vardera pedagogen på den avdelning undersökningen skulle äga rum. Missivbrev till pedagogerna delades ut där de kunde ta del av undersökningens syfte samt ge sitt godkännande vid utförandet av observationerna. Dessa samlades sedan in för att sammanställa vilka pedagoger som godkänt eller inte godkänt att bli observerade. Sammanlagt godkände 13 pedagoger, inga bortfall behövdes ta hänsyn till. När observationerna skulle äga rum sattes ett informationsbrev till föräldrarna upp i tamburen. I den första observationen var det tre pedagoger som deltog, i den andra observationen deltog fyra pedagoger, i den tredje observationen deltog två pedagoger och i den fjärde observationen deltog fyra pedagoger. Alla observationer pågick mellan 8.30 - 11.20 vid den ordinarie verksamheten på förskolorna.

För att komplettera varandra i observationerna utfördes dem tillsammans, på så sätt kunde vi jämföra vad som observerades. Under vissa tillfällen delade pedagogerna upp sig i olika rum och då valde vi också att dela upp oss för att få en bredare observation. När barnens anknytningsaktivering sattes igång observerades hur pedagogerna besvarade/bemöter sig till barnet genom att sätta ett kryss på passande ruta i observationsschemat. En händelse kunde t.ex. vara att när ett barn ramlar och börjar gråta så närmar sig pedagogen barnet, lyfter upp barnet och tröstar. Det blir då ett kryss i två rutor, går mot barnet och annan närhet. Håller pedagogen kvar barnet i famnen, om barnet vill, blir det ytterligare ett kryss på, håller barnet nära. Detta exempel grundar sig inom den trygga basen. Ett exempel från den otrygga basen kan vara att barnet ger ifrån sig ett läte, gråter eller gnyr efter en pedagog som inte reagerar. Barnet blir lämnat själv i sin känsla. Då sätts ett kryss i rutan för, märker inte barnet. För att barnen inte skulle söka kontakt hos oss observatörer höll vi oss i bakgrunden, det vill säga vi stod eller satt i ett hörn av rummet eller höll oss långt bort på utegården. På så sätt hade vi bra översikt samtidigt som barnen inte kom fram till oss lika ofta. Arbetet får en starkt validitet samt reliabilitet genom att vi förhåller oss till ett i förväg uppgjort observationsschema. Det vill säga att vi strukturerat arbetet efter en viss ram så att även om vi har olika tolkningsfrågor under observationerna har vi en och samma ram att förhålla oss till. Roos (2014) belyser begreppet reliabilitet där det viktigt med ett noggrant strukturerat arbete för att forskaren ska få fram ett svar på sitt syfte utefter undersökningens resultat utan att lägga in egna

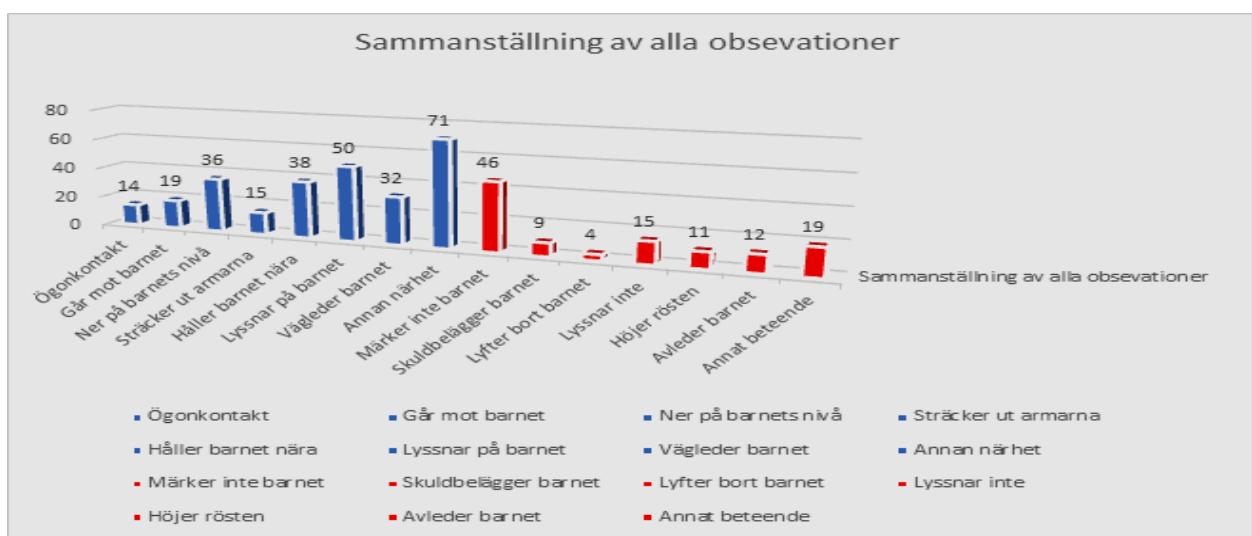
värderingar. Bryman (2011) redogör för validitet där forskaren mäter enbart det som ska mätas och inget annat. Dessa observationer sammanställdes i fyra olika diagram, ett utefter varje observation, genom att göra staplar som motsvarar antal streck vi kryssade i inom varje ruta. Dessa fyra diagram sammanställdes sedan till ett diagram.

3.6 Forskningsetiska principer

Studien tar stöd från Hermerén (2017) i Vetenskapsrådets forskningsetiska principer som nämner fyra olika begrepp en forskare ska ta hänsyn till före undersökningen görs, sekretess, tystnadsplikt, anonymitet och konfidentialitet. Utifrån sekretess har hänsyn tagits genom att ingen data har offentliggjorts så att det går att spåra vilken förskola den har utförts på. Utifrån tystnadsplikthar hänsyn tagits att inga händelser nämns på barn eller pedagoger som gör att utomstående kan förstå vilka personer som deltagit. Liknande hänsyn har tagits vid anonymitet där studien inte nämner några namn på förskolor, kommuner, barn eller pedagoger. På så sätt går det inte att spåra insamlad data till en viss plats eller individ utan data är enbart till för studiens syfte. Genom hänsyn av konfidentialitet informerades deltagarna att observationerna samt förskolornas namn skulle avidentifieras. Genom att vår insamlade data förvarades i ett stängt rum kunde ingen utomstående ta del av den. Den insamlade data har även förstörts efter data sammanställts.

ANALYS

Studien tar grund från Bowlbys anknytningsteori där fokus ligger på den trygga basen och säkra hamnen. För att kunna visa på ett resultat från de fyra observationerna sammanställdes ett stapeldiagram, se figur 1 nedan, där en stapel motsvarar varje händelse som grundar sig i pedagogernas bemötande mot barns anknytningsaktivering. Det blåa staplarna motsvarar den trygga basen och de röda motsvarar den otrygga basen. Efter granskning av stapeldiagram har vi skapat sex olika kategorier, tre för den trygga basen och tre för den otrygga basen. Valet av de otrygga kategorierna tar stöd i Bowlbys anknytningsteori som beskriver att den vuxnes otrygga förhållningssätt kan leda till ett otryggt undvikande-, ambivalent- eller desorganiserat anknytningsmönster hos barnet. De trygga kategorierna som lyftes fram utifrån vår analys innefattar de områden där pedagogernas beteenden lett till en trygg bas. Dessa områden berörde närvarande pedagog i leken, bemöter barnets signaler samt fysisk kontakt. Då begreppen utgår från olika bemötanden från pedagogerna kan dessa begrepp fungera inom flera av de valda kategorierna.

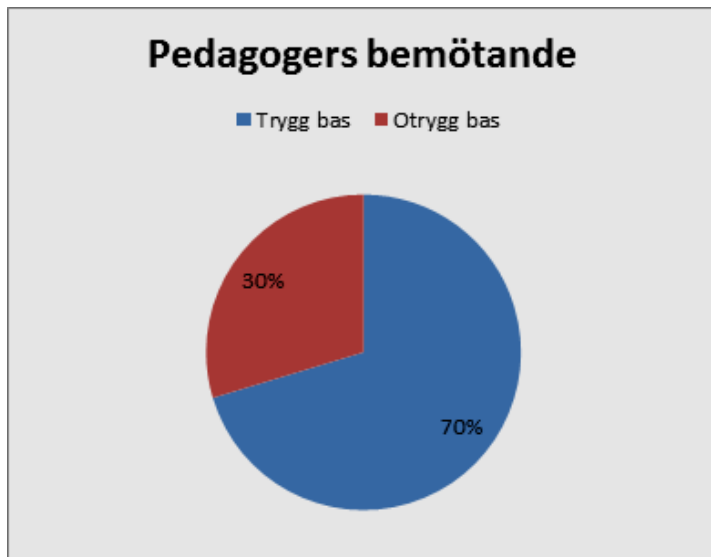

Figur 1

RESULTAT

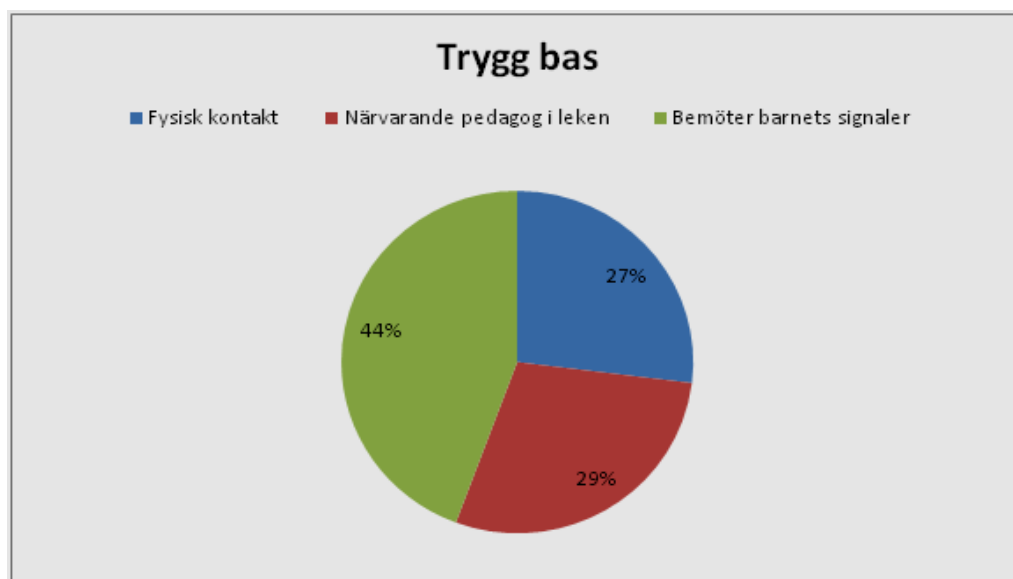
4.1 Trygg bas eller otrygg bas

Utifrån det sammanställda stapeldiagrammet gjordes ett cirkeldiagram som visar att 70% av beteendena bemöter pedagogerna barnen inom en trygg bas och att 30% av beteendena bemöter pedagogerna barnen inom en otrygg bas. Sammanlagt är det 13 pedagoger som medverkat vid observationerna på småbarnsavdelningar blandat med 1-3 åringar. Diagrammet visar att majoriteten av pedagogernas beteenden är inom den trygga basen.

Figur 2

Vidare skapades ett cirkeldiagram för trygg bas där tre kategorier granskades utefter stapeldiagrammet. Här visas i procent hur stor del av antal beteenden som pedagogerna är närvarande vid barnens lek, hur ofta de bemöter barnets signaler samt hur stor andel av förmiddagen som pedagogerna ger barnen fysisk kontakt vid barnens anknytningsaktivering.

Figur 3

4.2 Närvarande pedagog i leken

Cirkeldiagrammet i figur 3 visar en sammanställning på de fyra observationerna inom den trygga basen. Inom området *närvarande pedagog i leken* ingår begreppen, utifrån observationsschemat, *vägleder barnet*, *ögonkontakt med barnet*, *lyssnar på barnet* och *ner på barnets nivå*. Genom att granska dessa begrepp utifrån observationsschemat märkte vi ett resultat som visar att dessa begrepp kopplades samman med pedagoger som var närvarande i barnens lek. På ena förskolan observerade vi att pedagogerna ständigt satt på golvet, på barnens nivå, det resulterade i en närvaro från pedagogerna som stärkte barnen i leken. Ytterligare ett exempel som uppmärksammades under observationerna var att pedagogerna vägleder barnen för att kunna gå vidare i leken. Det resulterade i att barnen kunde fortsätta sin lek istället för att avbryta leken. Nedan följer exempel från observationer utifrån kategorin närvarande pedagoger i leken:

Observation där pedagogen lyssnar på barnet:

Pedagogen sitter och läser för en grupp barn. Ett av barnen väljer en annan bok att bläddra i, barnet utropar vad som händer i boken. Pedagogen som sitter och läser för de andra barnen avbryter för att lyssna och svara på de andra barnets utrop. Därefter återgår pedagogen till att läsa för de andra barnen igen.

Observation där pedagogen vägleder barnen:

Ett barn hade börjat bygga någonting av stora kuddar. Två andra barn närmar sig med full fart. Pedagogen går fram mot bygget, sätter sig ner på golvet och börjar förklara för de andra två barnen som närmar sig att "vi bygger ett hus". Med pedagogens stöd hjälpte alla tre barnen till att bygga klart huset och leka i det.

Som figur 3 visar kan man utläsa av våra observationer att 29 % av antalet beteenden är pedagogerna närvarande i barnens lek.

4.3 Bemöter barnets signaler

Inom området bemöter barnets signaler ingår begreppen, utifrån observationsschemat, *ögonkontakt*, *går mot barnet*, *sträcker ut armarna*, *lyssnar på barnet* och *annan närhet*. Begreppet annan närhet innefattar att pedagogen bekräftar barnets känslor genom respons på det barnet uttrycker. Exempelvis att pedagogen svarar på barnets frågor och lyfter upp barnet. Begrepp valdes efter en granskning utifrån observationsschemat då resultatet visade att när pedagogerna förhåller sig till något av dessa begrepp blir barnets signaler bemötta positivt. Under observationerna visade pedagogerna ett lugn mot barnen, pedagogerna visade att de lyssnar samt försöker förstå barnets känslor och bemöter barnen med ögonkontakt. Nedan följer exempel där pedagogen bemöter barnets signaler:

Observation där pedagogen bemöter barnet med annan närhet:

Barnet gråter och går mot pedagogen, pedagogen går ner på barnet nivå och sätter sig ner bredvid barnet. Pedagogen lyssnar på barnet och svarar "År det jobbigt, jag märker att du tycker det är jobbigt" "jag förstår" och även frågar hur barnet tänker kring situationen. Vilket resulterar i att barnet lugnar sig.

Two observationer där pedagoger lyssnar på barnet:

Ett barn har klättrat in i en bokhylla som är lite upphöjd från golvet. Barnet uttrycker rädsla för att komma ut ur bokhyllan igen. Pedagogen går till barnet, sätter sig ner bredvid "känns det läskigt att gå ner därifrån" och sträcker ut en hand som barnet håller i för att ta sig ur bokhyllan.

Ett barn uttrycker besvikelse över att tröjan är blöt på armen. En pedagog som sitter på golvet sträcker ut armarna mot barnet, skapar ögonkontakt och frågar "är din tröja blöt" varpå barnet nickar och säger att tröjan måste bytas. Pedagogen svarar "klart vi ska byta till en torr tröja" tar barnet med sig barnet och går ut till barnets fack.

Som figur 3 visar kan man utläsa av våra observationer att 44 % av antalet beteenden bemöter pedagogerna barnens signaler.

4.4 Fysisk kontakt

Inom området fysisk kontakt ingår begreppen, utifrån observationsschemat, *håller barnet nära, sträcker ut armarna och annan närhet*. Genom att granska observationsschemat kunde det utläsas att alla de valda begreppen har med fysisk kontakt att göra och under observationerna kunde vi se att pedagogerna var fysiska i sitt bemötande vid barnets anknytningsaktivering. Utifrån observationerna innebär begreppet annan närhet att pedagogerna klappar, pussar, kramar om, lyfter upp, håller barnet i hand, tröstar och sitter nära barnet. Nedan följer observationer utifrån fysisk kontakt:

Two observationer där pedagoger bemöter barnen med annan närhet:

Ett barn står ensamt ute på gården och en pedagog uppmärksammar barnet. Barnet snyftar och pedagogen går mot barnet och tar barnet i handen. De går sedan mot de andra barnen och pedagogen vägleder barnet till att börja leka.

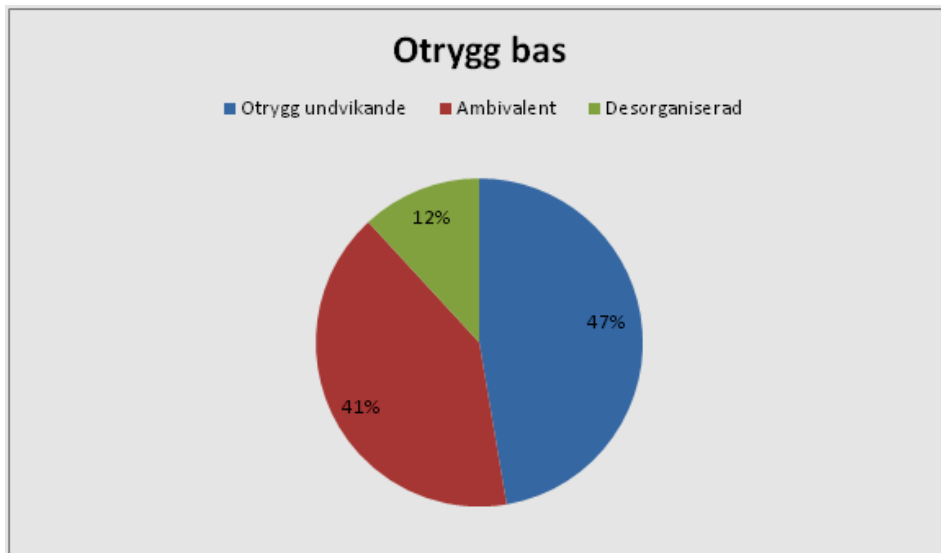
Pedagogen reagerar när ett barn ligger på mage på marken och gnyr genom att gå fram mot barnet, lyfta upp det, sätta sig på barnets nivå och borstar av barnet. Det resulterar i att barnet går iväg för att fortsätta utforska.

Observation där pedagogen håller barnet nära:

En pedagog sitter i soffan och ett barn kommer gående mot soffan för att söka närhet. Pedagogen lyfter upp barnet i sitt knät, håller barnet nära genom att krama om barnet. Sedan sitter de kvar en stund tills barnet känner sig trygg att gå vidare och leka.

Som figur 3 visar kan man utläsa av våra observationer att 27 % av antalet beteenden bemöter pedagogerna barnen med fysisk kontakt.

Figur 4

Cirkeldiagrammet i figur 4 är en sammanställning från den otrygga basen från figur 1 med utgångspunkt från observationerna. Här visas i procent hur stor andel av beteenden som pedagogerna bemöter barnen inom den otrygga basen vid barnens anknytningsaktivering. Det i sin tur kan leda till otrygg undvikande anknytning, ambivalent anknytning eller desorganiserad anknytning hos barnen.

4.5 Otrygg undvikande anknytning

Inom den otrygga undvikande anknytningen ingår begreppen, utifrån observationsschemat, *märker inte barnet*, *lyssnar inte* och *annat beteende*. Begreppet annat beteende innefattar här att pedagogerna avfärdar barnens känsla av att något gör ont eller avvisar barnet. Efter en granskning av observationsschemat kunde dessa begrepp utläsas och kopplas ihop till ett beteende som kan leda till otrygg undvikande anknytning hos barnen. Nedan följer observationer utifrån otrygg undvikande anknytning.

Two observationer där pedagogerna inte märker inte barnet:

Ett av de mindre barnen söker kontakt efter en pedagog genom ljud och blickar för att kunna nå leksaker som står högre upp. Pedagogen som sitter någon meter ifrån reagerar inte på det här, märker inte att barnet uttrycker hjälp. Då barnet inte får hjälp lämnar barnet platsen.

Avdelningen har gått ut i snön. Ett av de mindre barnen stannar i en stor snöhög en bit utanför dörren, de andra barnen och pedagogen går vidare till lekplatsen. Barnet i snöhögen ger ifrån sig ljud men får ingen respons. Pedagogen verkar inte märka att barnet inte följde med hela vägen bort till lekplatsen. Pedagogen verkar inte heller märka att barnet ger utrop för hjälp, då pedagogen inte reagerar.

Två observationer där pedagogerna bemöter barnet med annat beteende:

Ett barn står nedanför en pedagog, sträcker upp armarna och gråter. Pedagogen tittar åt ett annat håll och avvisar barnet. Pedagogen låter det pågå i vad som känns för några minuter, sedan lyfter pedagogen upp barnet och säger, med vad som upplevs för en skarp ton, "tyst".

Ett barn hoppar och leker och ramlar omkull. Barnet uttrycker att det gör ont på handen varpå pedagogen svarar "det gör inte ont". Barnet fortsätter att söka kontakt hos pedagogen, men pedagogen svarar återigen "det gör inte ont, ingen fara". Tredje gången barnet söker kontakt säger pedagogen "kom så blåser jag".

Som figur 4 visar kan man utläsa av våra observationer att 47 % av antalet beteenden som pedagogerna bemöter barnen kan leda till en otryggt undvikande anknytning hos barnen inom den otrygga basen.

4.6 Ambivalent anknytning

Begreppen som, utifrån observationsschemat, ingår inom diagrammets del för den ambivalenta anknytningen är *lyfter bort barnet, märker inte barnet, lyssnar inte, avleder barnet* samt *annat beteende*. Utefter en granskning av observationsschemat kan dessa begrepp utläsas samt kopplas ihop till ett beteende som kan leda till ambivalent anknytning hos barnet. Utifrån observationerna innebär begreppet annat beteende att pedagogen påpekar fara och rycker i barnet. Nedan följer observationer utifrån ambivalent anknytning.

Observation där pedagogen bemöter barnet med annat beteende:

Tre barn är inne i ett rum och leker, en pedagog är inne i rummet med dem. Vid flera tillfällen påpekar pedagogen att barnen ska vara försiktiga. Ett barn ska ta fram en leksak ur en hylla varpå pedagogen utropar "akta dig". Två barn hoppar runt på stora mjuka kuddar, pedagogen förmanar flera gånger att de ska vara försiktiga och akta sig så de inte ramlar. Liknande händelser sker ute när pedagogen påpekar att barnen ska vara försiktiga när de försöker ta sig uppför en trappa till rutschkanan.

Observation där pedagogen inte lyssnar på barnet:

Ett barn uttrycker besvikelse över att sin tröja är blöt om armen
barnet sträcker upp armen mot en pedagog och pekar på det blöta.
Pedagogen svarar “din tröja är blöt, det gör ingenting”. Barnet
vänder sig om och går mot en annan pedagog.

Som figur 4 visar kan man utläsa av våra observationer att 41 % av antalet beteenden som pedagogerna bemöter barnen kan leda till en ambivalent anknytning hos barnen inom den otrygga basen.

4.7 Desorganiserad anknytning

Inom diagrammets desorganiserade anknytning ingår begreppen, utifrån observationsschemat, *höjer rösten* och *skuldbelägger barnet*. Efter en granskning av observationsschemat kan dessa begrepp utläsas samt kopplas ihop till ett beteende som kan leda till desorganiserad anknytning hos barnet. Nedan följer exempel utifrån desorganiserad anknytning:

Två observationer där pedagogerna skuldbelägger barnet:

Ett barn står och läser en bok, ett annat barn närmar sig och börjar dra i boken. Båda barnen ger ifrån sig ljud som pedagogen reagerar på och går emot dem. Pedagogen tar boken från barnen säger till barnet som ville ha boken “den är inte din”. Pedagogen vänder sig till barnet som hade boken först och säger “du får dela med dig, du kan inte ha alla böckerna”. Pedagogen ställer tillbaka boken i hyllan.

Ett barn står och leker med en verktygslåda. Ett annat barn går fram och vill ta hammaren. Barnet som först hade hammaren ger ifrån sig ett tjut. Pedagogen kommer fram, säger till barnet som gav ifrån tjutet att barnet gör fel och inte får låta så. Pedagogen ger hammaren till de andra barnet och sätter sig ner bredvid det barnet.

Observationerna visar inte bara på att pedagogerna tillrättavisar barnen. De visar på att pedagogerna lämnar barnen efter deras tillrättavisning, det kan leda till att barnen är kvar i skamkänslor utan att få vägledning ifrån dem.

Observation där pedagogen höjer rösten:

Ett barn står och leker med en låda vid en byrå. Barnet klämmer sig och börjar tjuta. En pedagog som står på avstånd höjer rösten och ropar “tyst, jag får ont i öronen”. Resultatet blir att barnet tystnar tvärt och kramar om sin hand.

Som figur 4 visar kan man utläsa av våra observationer att 12 % av antalet beteenden som pedagogerna bemöter barnen kan leda till en desorganiserad anknytning hos barnen inom den otrygga basen.

DISKUSSION

5.1 Trygg bas

Efter sammanställning av observationerna kan vi se att pedagoger till 70 % av antalet beteenden bemöter pedagogerna barnen inom en trygg bas. Den mest innehållande faktorn inom den trygga basen är begreppet *annan närhet* (se figur 1). En observation på annan närhet är när en pedagog uppmärksammar ett ledset barn på utegården, går mot barnet, tar barnet i hand och vägleder barnet in i leken. Observationen visar på vad Bowlby (2010) menar med trygg bas där ett samspel mellan barnet och anknytningspersonen finns, samspelet leder till ett utforskande hos barnet. Hade pedagogen inte gått fram mot barnet och tagit det i handen skulle kanske barnet aldrig komma igång med någon lek. Det resulterar i vad Bowlby redogör för den trygga basen när barnet vågar lämna sin anknytningsperson för att utforska. Barnet i observationen fick tryggheten hen behövde, pedagogen blev den trygga basen. Under observationerna uppmärksammade vi att när pedagogerna var aktiva med barnen samt fanns i deras närhet, det resulterade i att barnen vågade utforska. Men när pedagogerna brast i sin närvaro stannade dessa små barn (1-3 år) upp i sin utelek. Slutsatser visar att barnen blev mer passiva ute samt hade då större behov av en trygg bas och säker hamn, än vid inomhusvistelsen. Varför är då utegården den miljö där barnen blir mer passiva? Beror det på att det är vinter och de små barnen (1-3 år) blir mer passiva då de bär tjocka kläder som minskar rörligheten? Eller beror det på att pedagogerna "släpper barnen fria" på ett annat sätt ute än inne? Forskning som Broberg, Hagström och Broberg (2012) redogör för visar just detta att om pedagogerna håller sig nära barnet samt är tillgängliga får barnet en övertygelse om att händer det något så kommer jag få hjälp. Kanske blir då barnen passiva ute om pedagogerna inte visar på en tillgänglighet?

För barn som är ett till tre år blir det extra viktigt med betydelsefulla pedagoger då de barn ännu inte kan reglera sin känslor. Det barnet behöver är någon som förstärker det positiva, samt dämpar det negativa. Killen (2014) påpekar vidare att yngre barns anknytningsmönster precis har börjat utvecklas och därför är det extra viktigt med anknytning. Barnen behöver någon som kan ge tröst och god omsorg, inte bara föräldrarna utan även pedagogerna i förskolan. Under våra observationer uppmärksammade vi både att pedagoger förstärkte det positiva men även att de dämpade det negativa. Observationen på när pedagogen förstärker det positiva visar sig vid läsningen för en grupp barn. Ett barn tittar i en annan bok vid sidan om men pedagogen stannar upp i sin läsning för att även lyssna på det enskilda barnet. Här blir det ett förstärkt positivt bemötande från pedagogens sida som leder till känslan av att bli sedd och hörd, en trygghet. Observationen där pedagogen går ner på barnets nivå och blåser på det onda som gör barnet ledset, samt lugnt lyssnar och pratar med barnet, visar ett bemötande som dämpar det negativa hos barnet. Pedagogen försöker reglera barnets negativa känsla, med ett bemötande på barnets nivå, samt visar närhet, lugnar och försöker förstå barnets känsla. Slutsatser kan dras här att utan dessa bemötanden kan utvecklingen av självet hemmas samt negativa utvecklandet av de inre arbetsmodellerna kan uppstå. Som Broberg, Hagström och Broberg (2012) menar att de inre arbetsmodellerna skapas utifrån samspelet mellan barnet och dess anknytningsperson.

Bemöter barnets signaler

Det beteende som pedagogerna bemötte barnen med mest inom den trygga basen var bemötandet av barnets signaler. Det anser vi som en styrka hos dessa pedagoger då det i Lpfö 98 (rev. 2016) redogörs för att förskolan ska vara en trygg och lustfylld plats för barnen, förskolan ska vara grunden för ett livslångt lärande, samt att barnen ska få sina olika behov tillgodosedda. När pedagoger är lyhörda och bemöter barnets signaler positivt leder det till en

känsla av trygghet hos barnet. Som observationen där barnet har klättrat in i en upphöjd bokhylla och signalerar genom läte att de vill ha hjälp ner. Pedagogerna är snabbt framme, bekräftar barnets signaler med ord samt håller i barnets hand för att hjälpa barnet ner. Här uppvisar pedagogerna ett förhållningssätt som är lyhört samt en närhet som ger trygghet hos barnet. Om pedagogerna istället hade struntat i barnet eller inte försökt förstå vad barnet uttrycker kan det leda till en känsla av otrygg. I vald observation skulle då barnet inte få stödet hen behövde för att ta sig ner från bokhyllan. Att pedagogerna kunde vara tillgängliga för barnets signaler berodde på att pedagogerna redan satt på golvet och var i barnens nivå. Som Broberg, Hagström och Broberg (2012) redogör för är att en anknytning skapas av kontinuerlig kontakt med personen, tid och engagemang från personen. Vi uppmärksammade att de pedagoger som stod mycket upp och gjorde andra saker istället för att vara med barnen resulterade i att barnets signaler inte blev bemötta. När signaler inte blir bemötta kan det leda till att barnet får ett otryggt anknytningsmönster. Det visar observationen med barnet och den blöta tröjan. Pedagogerna är inte lyhörda på barnets signaler som uttrycker en jobbig känsla över att tröjan är blöt. En slutsats kan då bli att barnet vänder sig istället till en annan pedagog och får då hjälp. Men det kunde lika gärna varit så att barnet inte gick till en annan pedagog och istället får gå med den blöta tröjan tills någon märkte det. Hagström (2010) belyser att om det finns brister mellan barnet och dess anknytningsperson kan de påverka barnets totala utveckling.

Närvarande pedagoger i leken

Observationen med barnet som bygger hus visar på att pedagogerna är närvarande och aktiva i leken, genom att pedagogerna svarar barnen som kommer mot bygget med "vi bygger ett hus". Pedagogerna visar på ett närvarande beteende som ger en trygghet då leken bevaras men även bjuder in till mer lek. Som Broberg, Hagström och Broberg (2012) redogör för behöver barn få mycket kärlek under sin uppväxt, det i sin tur leder till en trygg anknytning. Vidare leder den trygga anknytningen till en utveckling av större självkänsla inom förskolan. Om pedagogerna inte skulle finnas till hands när de andra barnen kommer rusande mot bygget, skulle bygget antagligen rasa och kanske skulle det inte leda till en sammanhållen lek. Genom att pedagogerna visade sin närhet blev leken en inkluderad lek för alla de barn som var där, leken kunde fortsätta. När barnen känner att pedagogerna finns närvarande och är aktiva i leken är något som kan påverka att barnen trivs och känner sig trygga. Vidare redogör forskning för att den trygga anknytningen har med känslomässiga relationer att göra. Genom att pedagogerna är närvarande och vägleder barnen i leken skapas det känslomässiga nära relationer mellan barnen. Hade pedagogerna varit frånvarande skulle det kunna leda till bråk mellan barnen istället, ingen fortsatt lek. Barn som får kontakt och närhet när de visar att de behöver det utvecklas positivt genom att de visar att de trivs, blir mer självständiga och fungerar bättre i förskolans miljö. I observationen där en pedagog läser för en grupp barn och sedan avbryter för att lyssna och svara på ett annat barns utrop visar på en närvarande pedagog som inkluderar alla barn, även om ett barn valde att läsa en annan bok än resten av gruppen. Broberg, Hagström och Broberg (2012) redogör för begreppet trygg bas som bygger på att vara närvarande för barnets utforskande. Hade pedagogerna istället valt att bemöta de ensamma barnet med ett avvisande beteende skulle det i sin tur kunna leda till att barnet lämnar platsen. Som slutsats kunde vi utifrån våra observationer uppmärksamma att när pedagogerna var närvarande vågade barnen utmana sig mer i leken, leken fortsatte. Det i sin tur leder till att självkänslan hos barnet växer och att lärande kan ske.

Fysisk kontakt

Vi uppmärksammade ett beteende hos pedagogerna som visade på att de var fysiska med barnen vid deras anknytningsaktivering. Observationen där barnet närmar sig pedagogerna i

soffan och sträcker upp armarna, redogör för fysisk kontakt när pedagogen lyfter upp barnet och kramar om barnet. Här blir barnet bemött i sin känsla med närhet från pedagogen. Annan fysisk kontakt som observerades var när pedagogerna tog barnet i hand, klappade på barnet eller höll barnet nära. Som Cortazar och Herreros (2010) belyser är anknytning känslomässiga relationer, de visas genom närhet. Genom att ge barnet den tröst och beskydd barnet söker leder till en trygg anknytning. För att återgå till observationen med barnet som blev upplyft i soffan, efter barnet fått den fysiska närhet de behövde gick barnet vidare för att fortsätta leka. Det redogör för att barnet fick en trygghetskänsla av pedagogen som agerade den säkra hamnen för barnet. En slutsats är att vid flertal tillfällen uppmärksammade vi att barnen sökte fysisk kontakt hos pedagogerna och fick sin kontakt bekräftad. Detta såg vi genom att pedagogerna lyfte upp barnen, höll barnet nära sig och sträckte ut armarna. Om pedagogen inte hade bekräftat barnen hade de blivit lämnade i sin känsla och anknytningsmönstret kan bli negativt och leda till en otrygg anknytning. Bowlby (2010) nämner att dessa känslomässiga relationer är en grundläggande komponent i människans natur och det finns genom hela livet. Slutsatser kan dras att då barnen och pedagogerna arbetar med utveckling av känslomässiga relationer sinsemellan så skapas trygga anknytningsmönster som även leder till att barnen vågar utforska den miljö som förskolan erbjuder.

5.2 Otrygg bas

Efter sammanställning av observationerna kan vi se att pedagoger till 30 % av antal beteenden de bemöter barnen vid barnens anknytningsaktivering blir inom den otrygga basen. Den mest innehållande faktorn inom den otrygga basen är begreppet *märker inte barnet* (se figur 1). Vår definition av när pedagogerna inte märker barnet beskrivs i observationerna när ett av de minsta barnen försöker nå leksaker och då visar sitt behov av hjälp genom läten samt söka ögonkontakt med någon pedagog. Barnet får ingen respons från någon pedagog, en sitter bara någon meter ifrån barnet, pedagogen tittar inte åt barnets håll och verkar inte märka barnet. Barnet blir här lämnat ensam i sin känsla. Då vi enbart observerat och inte ifrågasatt varför pedagogerna reagerat som de gör vet vi inte om det finns en bakomliggande tanke vid deras beteende. Missar pedagogerna barnet eller lutar de sig mot forskning som visar barn som kompetenta och självständiga vilket Broberg, Hagström och Broberg nämner (2012), om begreppet att "curla" barnet. Anser pedagogerna i observationen att barnet ska få klara sig själv och inte hämmas i sin utveckling av att någon vuxen hjälper, eller är det faktiskt så att dem inte märker barnet? Men med stöd från Bowlbys forskning som redogör för vikten av barns primära behov av trygghet så bör då pedagogerna istället ge ett känslomässigt och fysiskt stöd till barnet som visar behov av hjälp, det i sin tur kan leda till att en mer självständighet hos barnet utvecklas. Liknande gäller exemplet om det lilla barnet som står fast i en snöhög och uttrycker behov av hjälp, ingen pedagog reagerar. Om pedagogerna istället ger barnet stöd samt trygghet vid deras anknytningsaktivering redogör Bowlby (2010) för utveckling av den psykiska hälsan samt personlighetens effektiva fungerande. Det i sin tur leder till att barnet får en självständighet till vågat utforskande, då utforskandet utgår från en trygg bas. Genom att koppla ihop forskning med exemplet från observationerna kan slutsatser dras där pedagogernas bemötande mot barnen kan leda till en otrygg bas.

Otrygg undvikande anknytning

Utav den otrygga basen visade sig de mest förekommande beteenden innefattade bemötanden som kan leda till otryggt undvikande anknytningsmönster. Resultatet i den otrygga undvikande anknytningen bygger på att pedagogerna agerar efter ett beteende som leder till en otrygg anknytning. Under observationerna såg vi att de inte märkte barnen som söker kontakt, pedagogerna lyssnade inte på barnen eller avvisade barnets känsla. Som Bowlby (2010) redogör handlar den otrygga undvikande anknytning om att den vuxne konsekvent avvisat

barnet när barnet sökt tröst eller skydd. Liknande redogör Broberg, Hagström och Broberg (2012) att den vuxne inte lyssnar på barnets signaler samt att avvisandet från den vuxne kan leda till att barnet känner sig skrämmd eller ledsen. I ett av exemplen står ett barn nedanför pedagogen och gråter, barnet visar tydligt att det vill bli upplyft. Pedagoggen avvisar barnet till en början men lyfter efter en stund upp barnet och säger "tyst" med skarp ton. Till en viss del får barnet sitt anknytningsbehov besvarat, men eftersom pedagoggen dröjer med att besvara barnets anknytningsaktivering samt följer upp med ett skarpt "tyst" tyder det på vad Bowlby menar med otrygg undvikande anknytning, pedagoggen avvisar barnets känsla och lyssnar inte på barnets anknytningsbehov, vilket kan leda till en osäkerhet hos barnet. Blir barnet ständigt bemött med en sån här handling kan barnet utveckla inre arbetsmodeller som gör att barnet undanröjer den negativa känslan barnet fick av att bli avvisat och skapar en positiv bild av pedagoggen. Med stöd i Bowlbys forskning (2010) så hämmar det barnets orientering inom det sociala då dessa inre arbetsmodeller, som inte stämmer överens med verkligheten, finns kvar hos barnet och barnet förväntar sig få samma bemötande av andra vuxna de möter. Observationen utgår ifrån en förmiddag, men tänk om det här är återupprepande bemötandet för det är barnet vid dess anknytningsaktivering? Som Cortazar och Herreros (2010) beskriver så skapar sig barnet en tro om de är värda eller inte värda någon trygghet samt närhet med hjälp av de inre arbetsmodellerna. Så om pedagogerna på förskolan ger barnet en avvisande känsla eller inte lyssnar på barnet kan det skapa denna ovisshet hos barnet.

Under våra observationer uppmärksammade vi att barnen vände sig till oss vid hjälp eller när de var ledsna. Därav fick vi hålla oss långt i bakgrunden istället för att hålla oss nära pedagoger och barn vid observationerna. Det är ytterligare ett beteende som passar in under forskningens beskrivning av otrygg undvikande anknytning som Broberg m.fl (2006) beskriver utmärks av att barnet undviker den vuxna och inte använder den som en trygg bas, utan vänder sig till andra vuxna istället. Kan det då vara så att barnen inte får det stöd de behöver av de pedagoger som dagligen är där, och vänder sig till oss? En annan tanke är att vi uppmärksammade mycket prat mellan pedagogerna ute på gården, vi däremot stod för oss själva och var också vända ut mot barnen och pedagogerna hela tiden. Det kan ha skapat en känsla hos barnen där de uppmärksammar att vi ser ut som "tillgängliga vuxna".

Ambivalent anknytning

Bemötanden från pedagogerna som kan leda till ambivalent anknytning visade i diagrammet vara sig nästan lika stort som mot den otryggt undvikande anknytningen. Vilket visar en stor andel där pedagogerna inte bemöter barnen på ett sätt som bidrar till en trygg bas. Cortazar och Herreros (2010) menar att den ambivalenta anknytningen sker när den vuxnes samspel med barnet är mer oförutsägbart lyhört, det leder till en ovisshet hos barnet som får svårt att veta om och hur den vuxne kommer svara på barnets signaler. Ett tydligt förekommande beteende under observationerna var att pedagogerna ständigt påpekade för barnen att någonting var farligt, de skulle vara försiktiga eller akta sig. Ett sådant beteende kan leda till en otrygghet hos barnet där barnet inte vågar lita på sin egen förmåga som i sin tur kan leda till att barnet inte vågar utforska omvärlden på egen hand. Genom observation får forskaren en synvinkel på händelsen, pedagogerna som uppmanar för faror är kanske inte medvetna om vad för konsekvenser deras val av bemötande ger. Som den ambivalenta anknytningen säger agerar den vuxne utefter vad den själv anser är farligt, den vuxne styrs inte på samma sätt av barnets signaler. Så genom att pedagogerna själva stoppar vid något som inte är nödvändig fara lär sig inte barnet att lita på sin egen förmåga samt kan bli mer passivt. Broberg m.fl. (2006) beskriver den otrygga delen i anknytningsteorin som leder till att barnen inte utvecklar en känsla av trygghet och beskydd då närheten inte finns när barnet behöver den.

Broberg, Hagström och Broberg (2012) redogör för inom den ambivalenta anknytningen så anser den vuxne själv veta hur barnet känner sig. Inom observationen med barnet och den blöta tröjan, synliggjordes det här beteendet hos den vuxne. Barnet visade stort bekymmer över den blöta tröjan men pedagogen verkade inte själv anse det som ett bekymmer genom att avfärda vad barnet uttrycker. Men hur kan den vuxne, i det här exemplet pedagogen, anse sig veta att barnets tröja inte alls är så blöt som barnet uttrycker? Pedagogens bemötande leder istället till att barnet vänder sig till en annan vuxen om hjälp. Förtroendet för den först frågade pedagogen kan då ha minskats. Som Bowlby (2010) redogör för så blir barnet osäkert på om den vuxne kommer att vara tillgänglig, deltagande eller hjälpsam vid barnets behov. Genom att koppla ihop båda observationerna med anknytningsteorin märker vi att pedagogerna agerar genom uttryck som leder barnen till en ambivalent anknytning, de påpekar ständigt om faror samt avfärdar barnens känslor. Upprepas dessa händelser dagligen

Desorganiserad anknytning

Den andel i resultatet som innefattade den desorganiserade anknytningen förekom inte lika ofta, men 12% av pedagogernas beteenden kan leda till en desorganiserad anknytning. Utifrån observationerna såg vi att pedagogerna bemöter barnen genom att skuldbelägga barnet utan att vägleda de ifrån skamkänslan samt höjde rösten vid barnets anknytningsaktivering. Vi observerade även att pedagogerna var snabba med att uttrycka att barnet får skylla sig själv om de ramlar eller att barnet har gjort fel innan pedagogerna försökt förstå situationen barnet befann sig i. Det är hur Cortazar och Herreros (2010) förklarar den desorganiserade anknytningens innehåll, att den vuxne skrämmar barnet eller skyller på barnet över barnets beteende. Därav förankrade vi pedagogernas beteende utifrån ett bemötande som kan leda till desorganiserad anknytning. Ett tydligt exempel där pedagogen skambelägger på barnen visar observationen med barnet som läser en bok och blir avbruten av ett annat barn som vill ha samma bok. Pedagogen försöker inte förstå problemet utan höjer rösten mot barnet som försöker ta boken, skuldbelägger genom att påpeka att barnet gör fel. Sedan skuldbelägger pedagogen barnet som först hade boken genom att säga "du får dela med dig, du kan inte ha alla böcker". Inget av barnen får boken och lämnas av pedagogen. När pedagogen här går ifrån barnen direkt efter tillsägelser vägleds inte barnen till att komma ifrån sin känsla av skam. Det leder till att skam känslan finns kvar inom barnet det i sin tur kan leda till en osäkerhet hos barnet. Pedagogen i observationen om böckerna ger även barnen skilda meningar, helt plötsligt fick inget barn läsa någon bok. Vidare redogör Bowlby (2010) för forskning som visar att barn med en desorganiserad anknytning till den vuxne "fryser" sitt beteende vid tillsägelse av den vuxne. Det sker i ett av exemplen från våra observationer när pedagogen höjer rösten för att barnet tjuter av att ha klämt handen. Det vi observerade var att pedagogen inte såg att barnet klämde handen utan reagerade på barnets tjut som var högt och gjorde ont i pedagogens öron. Vid den reaktionen från pedagogen "frös" barnet till i händelsen. Istället för att gå nära barnet och se vad för situation som uppstått höjde pedagogen rösten mot barnet. Här kan det också medföra en känsla av skam hos barnet, får man inte gråta över att ha slagit sig? Det kan leda till att barnet inte vet hur hen ska orientera sina känslor. Hagström (2010) redogör för vikten av att förskolan ska vara ett komplement till hemmet där pedagogerna ska bli kompletterande anknytningspersoner, samt styrker på vikten av att pedagogens förmåga till förmedling av fysisk och känslomässig omsorg är viktig. Under vissa av våra observationer märker vi brist i den delen när pedagogerna skuldbelägger barnen samt höjer rösten mot barnen. Hagström förklarar vidare att en förskola med bristfällig kvalitet kan försvåra utvecklingen för vissa barn. Slutsatser kan dras att om pedagogerna fortsätter med detta beteende i bemötandet av barnets anknytningsaktivering så kan följderna som Commodari (2013) redogör för att visa sig. Att barn som har en otrygg anknytning i bakgrunden presterar

sämre i skolan. Det ska inte vara förskolan som sätter spår till att barnen får det svårare i skolan.

METODDISKUSSION

För att få reda på vilka mest förekommande sätt pedagogerna bemöter barnen inom den trygga kontra otrygga basen, samt vilken som var den mest vanligaste basen de förhöll sig till i bemötandet av barnets anknytningsaktivering, menar vi att vår valda metod med observationer som kvantitativt sammanställdes i diagram fungerade bra. Vi har fått fram ett exakt resultat på det vi har observerat som Thurén (2007) beskriver kvantitativ metod. Vårt i förväg uppgjorda observationsschema gjorde att vi snabbt kunde få en tydlig överblick hur pedagogerna förhöll sig vid barnets anknytningsaktivering, inom den ordinarie verksamheten. Men för att få en djupare inblick i vår undersökning hade studien stärkts om vi även gjort uppföljning med intervjuer efter observationerna. Detta för att kunna få pedagogernas syn på varför de agerade som de gjorde. Så i efterhand hade en minietnografisk kvalitativ metod varit förstärkande till vår undersökning. Då hade vi haft chans att starta med observationer för att sedan få möjlighet till uppföljning med intervjuer. Eftersom vi upplevde att tiden inte räckte till valde vi observationer som metod, men hade vi haft mer tid skulle vi stärkt vår insamlade data med intervjuer. Roos (2014) påpekar att en minietnografisk studie handlar om att försöka förstå andra människor genom deras sätt att uttrycka sig. Vara med de som studeras under en längre tid är också en faktor. När en minietnografisk studie görs använder man sig också av flera metoder. Men med utgångspunkt från syftet är våra frågeställningar besvarade.

Observationerna blev noga utförda då vi utgick efter ett i förväg uppgjort observationsschema. På så sätt var det lätt att alltid hålla fokus och inte låta sig svepa med och anteckna observationer som inte skulle vara relevanta för vår studie. Som Kihlström (2007) belyser handlar observation om att se med nya ögon på något bekant, att se det som man upplever nytt och oväntat. En förbättring i studien hade varit om vi observerat samma avdelning fler än en gång. På så sätt hade vi kunnat få olika synvinklar på pedagogernas förhållningssätt från dag till dag. Nu var det även en förskola som inte gick ut alls när vi var där, det vi upptäckte när avdelningarna gick ut var att pedagogerna blev något mer passiva då. Det beteendet såg vi aldrig på en avdelning då de inte gick ut och det var även den avdelningen som förhöll sig mest inom den trygga basen. Ytterligare en reflektion var att vi påverkade barnen mycket när vi observerade. Vi stod i bakgrunden men fick flytta oss längre ifrån för att barnen inte skulle söka kontakt med oss. Det hade också varit intressant och se hur resultatet hade blivit om vi valt slumpmässiga förskolor istället för förskolor som vi kände till, där vissa av barnen och pedagogerna har en relation till oss.

DIDAKTISK REFLEKTION

Syftet med studien var att få reda på vilka förekommande sätt pedagogerna bemöter barnen inom den trygga kontra otrygga basen, samt om det är vanligast att pedagogerna bemöter barnen inom en trygg eller otrygg bas. Resultatet visade att pedagoger mestadels bemöter barnen inom den trygga basen, men en större andel än vi trodde bemötte barnen även inom den otrygga basen. Innan studien påbörjades hade vi tankar kring att pedagoger inte diskuterade hur de ska arbeta med barnens trygga anknytning under förskolans ordinarie verksamhet. Dessa tankar varken besannades eller motbevisades då vi enbart observerade pedagogerna. Observationerna kunde däremot visa att pedagogerna hade en medvetenhet kring deras förhållningssätt mot barnen, men det såg också olika ut mellan de fyra olika avdelningarna. Då alla pedagoger ska arbeta efter samma värdegrund borde det inte se så

olika ut kring förskolornas arbete med anknytning. Konsekvenserna blir att barnen får olika förutsättningar när alla barn ska få samma förutsättningar.

Genom de schematiska observationerna kunde vi se att pedagogerna mestadels bemöter barnets signaler samt är närvarande i barnens lek men de ger mindre av den fysiska kontakten. Detta resultat förvånade oss då vi hade en föreställning om att pedagogerna skulle svara på barnens anknytningsaktivering med mer fysisk kontakt. Mestadels satt pedagogerna på golvet, det var på barnets nivå och där visades tydligt hur pedagogerna gav barnen fysisk kontakt. Men när avdelningarna var ute märkte vi mindre av den fysiska kontakten. Vi upplevde vid utevistelsen att pedagogerna var mer passiva i sitt förhållningssätt mot barnen. Här brast även närvarande i barnens lek då pedagogerna mestadels stod upp vid utevistelsen, i grupper och pratade. Det visade sig även genom att barnen sökte sig till oss istället för pedagogerna. Vi fick då flytta oss längre ifrån barnen. Utifrån den observationen tror vi att pedagogerna behöver fler planeringstimmar ihop, det kan bidra till att pedagogerna inte känner behovet av att använda barnens utevistelse till prat. På så sätt kan pedagogerna fokusera på ett närvarande förhållningssätt under hela dagen.

Inom de schematiska observationerna kunde det utläsas att pedagogerna mestadels inte märkte barnen vid deras anknytningsaktivering. Det utgjorde en stor faktor till att den otrygga delen i diagrammet (figur 1) blev så pass stor. Vi uppmärksammade på två av avdelningarna att pedagogerna inte märkte barnen på grund av att de gjorde andra saker som att städa, prata med varandra och stod mycket upp. Återigen kan vi luta oss mot att alla pedagoger ska luta sig mot samma värdegrund för att ge barnen lika förutsättningar. Då två av avdelningarna inte förhåller sig till ett nära och lyhört bemötande vid barnets anknytningsaktivering, och det istället resulterar i att de inte märker barnet, märks inget medvetet fokus i arbetet kring anknytning. För framtida arbeten inom förskolans verksamhet tror vi pedagogerna behöver diskutera hur de ska arbeta med anknytning på ett sätt som genomsyrar hela dagen. I den diskussionen bör det ingå hur pedagogerna ska arbeta för att alla barn ska bli sedda. Det bör även diskuteras hur den dagliga verksamheten läggs upp för att fokus på barnen inte ska rikta sig mot förskolemiljön eller andra administrativa uppgifter.

Vår studie känns relevant eftersom barns behov av en trygg anknytning i förskolan är viktigt för utveckling och lärande. Den kunskap om anknytning vi fått under vårt arbete med studien är något vi kommer bära med oss i vårt kommande yrke som förskollärare. Vi har uppmärksammat vikten av att bemöta alla barn utifrån deras behov av en trygg bas och säker hamn. Fortsatt forskning anser vi behövs inom det här ämnet för att uppmärksamma vikten av trygga anknytningsmönster inom förskolans värld. Det behövs även kontinuerliga fortbildningar om anknytningsteorin för pedagogerna som arbetar inom förskolan. Inget barn ska någonsin behöva undra "finns du där för mig?"

REFERENSER

- Bowlby, John (2010). *En trygg bas: kliniska tillämpningar av anknytningsteorin*. 2. utg. Stockholm: Natur & kultur
- Broberg, Anders, Granqvist, Pehr, Ivarsson, Tord & Risholm, Mothander, Pia (2006). *Anknytningsteori: betydelsen av nära känslomässiga relationer*. 1. utg. Stockholm: Natur och kultur
- Broberg, Malin, Hagström, Birthe & Broberg, Anders (2012). *Anknytning i förskolan: vikten av trygghet för lek och lärande*. 1. uppl. Stockholm: Natur & Kultur
- Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber
- Commodari, Elena (2013). Preschool Teacher Attachment, School Readiness and Risk of Learning Difficulties. *Early Childhood Research Quarterly*, vol. 28, nr. 1. ss. 123-133.
- Cugmas, Zlarka. (2007). Child's attachment to his/her mother, father and kindergarten teacher. *Early Child Development and Care*, 177(4), ss. 349-368.
- Cortazar, Alejandra & Herreros, Francisca. (2010). Early attachment relationships and the early childhood curriculum. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 11(2), ss. 192-202.
- God forsknings sed [Elektronisk resurs]*. Reviderad utgåva (2017). Stockholm: Vetenskapsrådet
Tillgänglig på Internet: <https://publikationer.vr.se/produkt/god-forsknings-sed/>
- Hagström, Birthe (2010). *Kompletterande anknytningsperson på förskola*. Diss. Lund :Lunds universitet.
- Kihlström, Sonja (2007). Observation som redskap. I Björkdahl Ordell, Susanne & Dimenäs, Jörgen. *Lära till lärare: att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. 1. uppl. Stockholm: Liber
- Killén, Kari (2014). *Förebyggande arbete i förskolan: samspel och anknytning*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Roos, Carina (2014). Att berätta om små barn - att göra en minietnografisk studie. I Löfdahl, Annica, Hjalmarsson, Maria & Franzén, Karin (red.). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Stockholm: Liber ss. 46-57
- Löfdahl, Annica (2014). God forsknings sed - regelverk och etiska förhållningssätt. I Löfdahl, Annica, Hjalmarsson, Maria & Franzén, Karin (red.). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Stockholm: Liber ss. 32-43
- Sverige (2013). *Skollagen (2010:800): med Lagen om införande av skollagen (2010:801)*. 3., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik

BILAGOR

HÖGSKOLAN
I BORÅS

Missivbrev (Bilaga 1)

Hej!

Vi heter Linda Ahlgren och Malin Måneskiöld och studerar till förskollärare på Högskolan i Borås. Under vår avslutande termin på utbildningen kommer vi att skriva examensarbete i förskollärarytbildningen. I vår studie kommer vi att ha fokus på anknytning genom att undersöka pedagogers förhållningssätt kring bemötandet av de yngsta barnens behov av en trygg bas. Vi kommer att genomföra schematiska observationer där vi avser att studera er pedagoger i den ordinarie verksamheten under förmiddagen.

För att ha kunna genomföra våra observationer behöver vi ditt tillstånd. Detta genom underskrift av den blankett vi bifogar. Deltagandet i studien är frivilligt vilket innebär att du när som helst och utan förklaring, kan avbryta din medverkan. Det räcker med ett mail, sms eller telefonsamtal till någon av personerna nedan.

Anonymiteten garanteras så att förskolan, pedagogerna och barnen inte kan identifieras i det insamlade materialet. Uppsatsen som sådan är en offentlig handling, vilket innebär att när den är klar finns den sökbar på internet, men anonymiteten är skyddad och inga förskolor eller barn kan identifieras utifrån det rapporterade resultatet.

Vi vore mycket tacksamma om vi kan få ditt förtroende att observera dig i denna undersökning. Vi hoppas att den kunskap som vi kan få från resultatet kommer att vara till stor nytta i det framtida arbetet i förskolan, både för oss och andra pedagoger.

Har du frågor får du gärna höra av dig till oss eller till vår handledare Anna-Carin Bogren, xxxxx@hb.se

Tack på förhand! Med vänlig hälsning

Linda Ahlgren xxxxx@student.hb.se
Malin Måneskiöld xxxxx@student.hb.se

Sätt ett kryss i boxen! ☺

Jag vill gärna medverka i er observation _____

Jag avstår från att medverka _____

Namn & Datum _____

Tack! Linda & Malin

HÖGSKOLAN
I BORÅS

Informationsbrev (Bilaga 2)

Vi heter Linda Ahlgren och Malin Måneskiöld och studerar till förskollärare vid Högskolan i Borås, Akademin för bibliotek, information, pedagogik och IT.

Under den avslutande terminen ska vi studenter genomföra ett examensarbete där ett valt område skall undersökas. Vi har valt att fokusera på anknytning och kommer att observera pedagoger i den ordinarie verksamheten på förskolan.

Det är viktigt att ni som vårdnadshavare vet att vi i vår undersökning utgår ifrån de forskningsetiska principerna, som ni kan finna på vetenskapsrådets hemsida, dessa innebär att:

- Alla uppgifter i undersökningen kommer att behandlas med största varsamhet, så att inga obehöriga kan ta del av dem.
- De uppgifter som framkommit i undersökningen används enbart för denna undersöknings syfte.
- Alla uppgifter kring deltagarna i undersökningen kommer att vara konfidentiella. Fiktiva namn på pedagoger och förskola används så att allas identiteter skyddas.
- Undersökningen är frivillig och det går när som helst att avbryta deltagandet.

Om ni har frågor och funderingar kring undersökning är det bara att höra av sig.

Linda Ahlgren xxxxx@student.hb.se

Malin Måneskiöld xxxxx@student.hb.se

Med vänliga hälsningar

Linda Ahlgren och Malin Måneskiöld

Observationsschema

Trygg bas

Ögonkontakt	
Går mot barnet	
Nerpåbarnetsnivå	
Sträckerutarmarna	
Hållerbarnetnära	
Lyssnarpåbarnet	
Väglederbarnet	
Annan närhet	

Otrygg bas

Märkerintebarnet	
Skuldbeläggerbarnet	
Lyfterbortbarnet	
Lyssnarinte	
Höjerrösten	
Avlederbarnet	
Annat beteende	

HÖGSKOLAN I BORÅS

Besöksadress: Allégatan 1 · Postadress: 501 90 Borås · Tfn: 033-435 40 00 · E-post: registrator@hb.se · Webb: www.hb.se